

Kohti ihmisarvoista tulevaisuusvaltaa -pilottihanke

Kohti ihmisarvoista tulevaisuusvaltaa
-pilottihankeen loppuraportti

Diakonissa-
laitos

ISBN 978-952-9854-56-1 (pdf)

Diakonissalaitoksen raportti 3 /2024

Helsingin Diakonissalaitoksen säätiö sr

Taitto Hipateos Oy

Sisällys

Johdanto	4
Tiivistelmä	5
Hankkeen osallistujat	6
Hankkeen tavoitteet	7
Keskustelukorttien kehittämisen vaiheet	10
Keskeiset opit tulevaisuus-työpajojen järjestäjälle	13
Mitä seuraavaksi?	15
Miksi kaikkien toimijoiden kannattaa aloittaa tulevaisuuskeskustelut?	16
Diakonissalaitos jatkaa tulevaisuusvallan laajentamistyötään	17

Johdanto

Mitä on tulevaisuusvalta? Miten me olemme pyrkinneet laajentamaan tulevaisuusvaltaa?

Sitra haki keväällä 2023 kumppaneita toteuttamaan tulevaisuusvallan laajentamiseen keskittyviä pilottihankkeita. Tulevaisuusvallalla tarkoitetaan valtaa määrittää tulevaisuusnäkyviä, jotka vaikuttavat siihen, mitä tulevaisuudessa pidetään mahdollisena tai toivottavana. Sitran rahoittamissa pilottihankkeissa on pyritty laajentamaan tätä valtaa uusille ryhmille ja uusiin yhteyksiin. Tulevaisuusvallan äärellä työskentely on tärkeää juuri tässä ajassa. Viheliäisten ongelmien ratkaisu edellyttää, että saamme nykyistä enemmän ihmisiä mukaan keskustelemaan tulevaisuuksista ja etenkin niistä toivottavista tulevaisuuksista.

Sitran rahoitushaun tavoitteena oli tukea uudentyyppistä, tulevaisuusvallan laajentamiseen tähtäävää työtä, sekä vahvistaa Sitran omaa ymmärrystä tulevaisuusvallasta ja sen laajentamisesta käytännössä. Hakemusten joukosta valittiin kolme hanketta, jotka tarkastelevat tulevaisuusvaltaa eri näkökulmista: Diakonissalaitoksen Kohti ihmisarvoista tulevaisuusvaltaa, Tulevaisuuskoulun Tutkimusmatka nuorten tulevaisuusvaltaan ja Leapfrogin Crowdsourcing Futures.¹

Diakonissalaitos käynnisti oman uudenlaisen tulevaisuustyönsä, Ilmiöasematoiminnan, alkuvuonna 2023. Ilmiöasematoiminnassa haluttiin viedä tulevaisuuskeskustelut sinne, missä ei yleensä kysytä ihmisiltä tulevaisuudesta: omien kävijöidensä ja asiakkaidensa luokse. Diakonissalaitos yhdessä omistamansa Rinnekodit oy:n kanssa tekee työtä haavoittuvassa tilanteessa olevien ja erityistä tukea tarvitsevien ihmisten parissa.

Diakonissalaitoksen omassa Ilmiöasema-pilotissa vuonna 2023 järjestettiin 21 tulevaisuuskeskustelua, joihin osallistui 134 henkeä Suomessa ja kehitys-yhteistyökumppanimaissa. Tässä pilotissa huomattiin, että tulevaisuuksien ajattelu ja ryhmämuotoinen keskustelu on monelle osallistujalle haastavaa. Sitran rahoittamassa pilotissa haluttiin pureutua juuri tähän inspiroivaan haasteeseen: miten yhä useamman olisi helpompaa osallistua yhteistä tulevaisuutta koskevaan keskusteluun?

Kohti ihmisarvoista tulevaisuusvaltaa -hankkeen aikana järjestettiin 20 tulevaisuustyöpajaa. Työpajoja järjestettiin esimerkiksi kehitysvammaisten ja autismikirjon henkilöiden toimintakeskuksessa, vammaisten asumisyksikössä, päihdepalveluyksiköiden asiakkaille ja Asunto ensin -asumispalveluiden asiakkaille. Tulevaisuustyöpajoissa testattiin ja kehitettiin uudenlaisia esteettömämpiä ja saavutettavampia menetelmiä, jotta yhä useampi voisi olla osallisena, kun keskustelemme yhteisestä tulevaisuudestamme.

Jokainen työpaja oli kehittämispaja, jonka jälkeen menetelmiä arvioitiin, muutettiin tai hylättiin työpajojen kokemusten pohjalta. Palautetta pajoista kysyttiin työpajoihin osallistuneilta asiakkailta ja työntekijöiltä. Työpajat ovat suunnitelleet ja toteuttaneet hankkeen työntekijät Maiju Lehto ja Kati Lehtiö Diakonissalaitokselta. Kohti ihmisarvoista tulevaisuusvaltaa -hanketta rahoitti Sitra. Tämä pilottihanke oli osa Diakonissalaitoksen omaa tulevaisuustyötä.

Pilottihankkeen aikana kehitetyt menetelmät sekä tulevaisuustyöpajarungot on kuvattu tulevaisuustyöpajaoppaaseen (julkaistu 8.5.2024). Oppaan lisäksi on julkaistu hankkeen aikana kehitetyt keskustelukortit. Opas ja keskustelukortit löytyvät Diakonissalaitoksen verkkosivujen Tulevaisuustyö-sivuilta.

1 Lähde: [Sitra.fi/uutiset](https://www.sitra.fi/ uutiset) Sitra rahoittaa tulevaisuusvallan laajentamiseen tähtäviä kokeiluja

Tiivistelmä

Sitran rahoittamassa Kohti ihmisarvoista tulevaisuusvaltaa -pilottihankkeessa haluttiin luoda uudenlaisia menetelmiä tulevaisuusajattelun ja tulevaisuustyöpajojen järjestämisen tueksi. Hankkeessa työpajoihin osallistui asiakkaita, joille keskusteleminen perinteisessä dialogissa voi olla haastavaa esimerkiksi terveyteen tai elämäntilanteeseen liittyvistä syistä.

Hanke alkoi 1.9.2023 ja päättyi huhtikuussa 2024. Hankkeen aikana kehitettiin keskustelukortit sekä opas esteettömämpien ja saavutettavampien tulevaisuustyöpajojen järjestämiseksi.

Hankkeen aikana opittiin, että vaikka menetelmät eivät voi olla yksilöllisiä, niistä on mahdollista kehittää mahdollisimman monille sopivia, kun ne kehitetään yhdessä niitä käyttävien asiakkaiden kanssa. Hankkeessa havaittiin, että etenkin konkreettisuus sekä toiminnallisuus sopivat työskentelytavoiksi monenlaisille ihmisille.

Hankkeessa opittiin, että vaikka pyrittiin olemaan mahdollisimman ruohonjuuritasolla ja asiakkaiden luona, myös palveluiden sisällä esiintyy mikrorakenteita, jotka sulkevat osan osallistujista ulos. Miten esimerkiksi voidaan huomioida ne ihmiset, jotka pystyvät osallistumaan vain muutaman minuutin ajan, mutta joilla olisi tärkeää sanomista yhteisestä tulevaisuudestamme?

Tässä raportissa käydään läpi hankkeen tavoitteet, tavoitteiden arviointi, kaksi esimerkkiä hankkeen aikana syntyneistä menetelmistä (Tulevaisuusseinä ja Keskustelukortit), hyödyllisiä oppeja sekä vinkkejä organisaatioille ja muille toimijoille oman tulevaisuustyön aloittamiseen.

Hankkeen aikana on luotu opas, jossa kerrotaan tulevaisuustyöpajojen järjestämisessä huomioitavia asioita, kuten vastuullisuus, esteettömyys ja saavutettavuus. Lisäksi oppaaseen on kuvattu miten eri toimijat kuten organisaatiot voivat aloittaa oman tulevaisuustyöskentelynsä. Oppaan lisäksi hankkeen aikana luotiin uudenlaisia menetelmiä materiaaleineen tulevaisuustyöpajojen järjestämiseksi. Opas, menetelmät, materiaalit ja loppuraportti on julkaistu Diakonissalaitoksen verkkosivuilla kohdassa Tulevaisuustyö 8.5.2024

Hankkeen osallistajat

Tulevaisuustyöpajoissa kehitettiin yhdessä osallistujien kanssa uudenlaisia menetelmiä tulevaisuusajattelun oppimiseksi ja tukemiseksi sekä tulevaisuusvallan laajentamiseksi. Työpajoihin osallistui kehitysvammaisten ja autismikirjon henkilöiden toimintakeskuksen asiakkaita, vammaisten asumisyksikön asukkaita, päihdepalveluyksiköiden asiakkaita, Asunto ensin -asumispalveluiden asiakkaita (pitkäaikaissuunnittomien palvelut) sekä hätmajoituksen asiakkaita. Lisäksi osaan työpajoista osallistui näiden palveluiden työntekijöitä asiakkaiden mukana.

Tulevaisuustyöpajoihin osallistui 84 asiakasta ja kehittämisen eri vaiheisiin yhteensä yli sata asiakasta tai vertaistoimijaa.

Hankkeen alkukartoitusvaiheessa järjestettiin 14 tapaamista Rinnekotien työntekijöille ja työryhmille. Näihin osallistui 109 henkeä. Tapaamisissa kerrottiin tulevaisuusvallan käsitteestä ja tulevaisuusajattelukyvykkyyden tärkeydestä. Osalle työryhmistä pystyttiin pitämään virittelynä tulevaisuustyöskentelyä ennen kuin siirryttiin keskustelemaan järjestettävien tulevaisuustyöpajojen asioista. Työntekijöiden avulla selvitettiin, millaisia seikkoja tulee ottaa huomioon, kun järjestetään tulevaisuustyöpajaa juuri heidän yksikössään. Lisäksi viittä Rinnekotien asiantuntijaa haastateltiin tarkemmin heidän omasta palvelualueestaan.

Tulevaisuustyöpajat ohjasivat hankkeen työntekijät Maiju Lehto ja Kati Lehtiö Diakonissalaitokselta. Kahden pajan järjestämisestä vastasivat toimintakeskuksen työntekijät itse.

Tulevaisuustyöpajoihin osallistui:

32 päihdepalveluyksikön asiakasta ja vertaistoimijaa

35 vammaispalveluiden asiakasta

17 Asunto ensin -tuetun asumisen sekä hätmajoituksen asiakasta

Hanke keskittyi kokonaan Diakonissalaitoksen omistaman Rinnekodit Oy:n palveluissa oleviin täysi-ikäisiin asiakkaisiin ja työntekijöihin. Tulevaisuustyöpajojen toteutumisen kannalta on olennaista, että työpajaa järjestäessä mukaan kutsuttavien työntekijöiden ja asiakkaiden välillä vallitsee molemminpuolinen luottamus. Silloin tulevaisuustyöskentelyyn mukaan kutsuminen innostaa sekä yksiköiden työntekijöitä ja heidän kauttaan myös yksikön asiakkaita. Työntekijöillä on aivan oleellinen rooli työpajoihin osallistuvien ihmisten kutsumisessa, paikalle saattamisessa ja tarvittaessa työpajan aikana avustamisessa.

Hankkeessa oli mukana yksiköitä Helsingistä (4 yksikköä), Järvenpäästä (1), Tampereelta (2), Oulusta (3) ja Rovaniemeltä (2). Hankkeen aikana hanketyöntekijät tapasivat yhteensä 14 eri tiimiä, joille kerrottiin hankkeesta, sen tavoitteista ja aikataulusta. Tapaamisissa keskusteltiin siitä, mitkä yksiköistä lähtisivät mukaan pilottiin: missä yksiköissä voisi olla innostusta tämänkaltaiseen työskentelyyn ja toisaalta myös esimerkiksi tarpeeksi työntekijäresursseja.

Tiimien lisäksi hanketyöntekijät tapasivat Diakonissalaitoksen ja Rinnekotien asiantuntijoita kahden kesken ja haastattelivat heitä esimerkiksi vammaisuuteen tai esteettömyyteen liittyvistä asioista.

Hankkeen tavoitteet

Tässä hankkeessa tavoitteena oli rakentaa saavutettavan tulevaisuusajattelun malli yhteiskehittämisen ja palvelumuotoilun menetelmillä. Yhteiskehittämisen kohderyhmiä oli kaksi: erityistä tukea tarvitsevat henkilöt (eri vammaisryhmien henkilöt) sekä haastavassa elämäntilanteessa olevat aikuiset (esimerkiksi paperittomat, asunnottomuutta kokeneet ja päihteistä riippuvaiset henkilöt).

Hankkeen lopullinen tuotos on opas esteettömämpien ja saavutettavampien tulevaisuustyöpajojen järjestämisen tueksi. Opas sisältää erilaisia ja eri vaativuustasoisia menetelmiä, joiden avulla voi järjestää tulevaisuustyöpajan. Lisäksi oppaaseen on kuvattu valmiiksi eri osallistujaryhmien kanssa testattuja ja aikataulutettuja työpajarunkoja. Oppaaseen on kuvattu myös hankkeen aikana tehtyjä huomioita etenkin työpajojen järjestämisen esteettömyyteen, saavutettavuuteen ja vastuullisuuteen liittyen. Oppaassa on myös osio organisaatioille ja muille toimijoille oman tulevaisuustyön aloittamiseksi asiakkaiden ja työntekijöiden parissa. Organisaatioille suunnattu osio antaa vinkkejä myös esimerkiksi tulevaisuustyöpajan tietoturvaan liittyvistä seikoista.

Tavoitteiden arviointi

Tämän hankkeen tavoitteena oli kehittää menetelmiä ja materiaaleja, jotka mahdollistavat erilaisten ihmisten osallisuuden tulevaisuusajatteluun hyvin laajasti. Tavoitteena oli saada mukaan tulevaisuusajatteluun niitä ihmisiä, joiden voi olla vaikea nähdä tulevaisuuttaan, koska heidän nykyisyytensä tuntuu näköalattomalta tai heitä, joilta ei välttämättä ole koskaan kysytty, mitä he ajattelevat tulevaisuudesta.

Tavoitteet saavutettiin ja niissä onnistuttiin jopa yli odotusten. Jo Diakonissalaitoksen omassa vuoden 2023 Ilmiöasema-pilotissa opittiin, että tulevaisuusajattelu kiinnostaa monia. Nyt Sitran rahoittamassa hankkeessa pystyttiin keskittymään sellaisten ihmisten kanssa työskentelemiseen, joille tulevaisuusajattelu voi olla erityisen haastavaa.

Oli hyvin innostavaa huomata, että tulevaisuustyöpajojen menetelmien huolellinen valmistelu ja työpajarunkojen räätälöinti kunkin ryhmän tarpeita mahdollisimman hyvin vastaaviksi todella tuotti hedelmää. Osallistujilta saadun palautteen mukaan

ryhmäläiset kokivat työpajat antoisiksi: työskentely oli mielekästä ja keskusteluja käytiin kiinnostavista aiheista. Menetelmät auttoivat työpajan ohjaajaa luomaan ilmapiirin, jossa työskentely oli vaivatonta ja innostunutta.

Hankkeessa opittiin, millaisia asioita on otettava huomioon kuhunkin kohderyhmään kuuluvan osallistujan kanssa työskenneltäessä. **Esimerkiksi muilla tavalla kuin puhumalla, päihtymys tai kielitaito voivat olla seikkoja, jotka tulevaisuustyöpajan järjestäjän tulee ottaa huomioon, jotta kaikilla on yhtäläinen mahdollisuus osallistua.** Jokaisen kohderyhmän kohdalla yksiköiden henkilökunta myös muistutti: jokainen ihminen on yksilö. Mikä toimii yhdellä, ei välttämättä toimi toisella. Siksi parasta, mitä tulevaisuustyöpajaa järjestäessään voi tehdä, on pyrkiä valitsemaan menetelmiä, jotka sopivat mahdollisimman monelle osallistujalle.

”Ihmisten kyky unelmoida ja nähdä toivoa on vaarantunut. Ylipäätään että ihmiset otetaan mukaan keskusteluun, on tärkeää, koska se liittyy ihmisiä yhteiskuntaan.”

Työntekijä, Asunto ensin -palvelut.

Yksi konkreettinen esimerkki siitä, että tässä hankkeessa onnistuttiin uudella tavalla kuulemaan ihmisten ajatuksia tulevaisuudesta, tuli yhdestä päihdepalveluiden yksiköstä. Siellä tulevaisuustyöpajaan osallistui nainen, joka oli edellisvuonna ollut mukana myös Diakonissalaitoksen Ilmiöasema-tulevaisuuskeskustelussa. Tällä kertaa järjestetyn tulevaisuustyöpajan jälkeen nainen kiitti työpajasta ja kertoi, että edellinen keskustelu oli jäänyt irralliseksi eikä hän ollut ymmärtänyt, mihin keskustelu liittyi tai miksi sitä käytiin. Tällä kertaa hankkeessa oli onnistuttu siis selkeästi kertomaan jo etukäteen ja työpajan aikana mitä tehdään ja miksi. Nainen oli kokenut tähän työpajaan osallistumisen hyvin tärkeäksi, samoin kuin siinä esille nousseet asiat. Tämä oli hankkeen työntekijöille tärkeä kiitos ja palaute: kirjaamalla keskustelua näkyville ja muistuttamalla useamman kerran työpajan aikana, mistä puhutaan ja miksi, voidaan helpottaa esimerkiksi muistamisen vaikeuksia tai keskustelun aloittamista tyhjästä.

Yhtenä tärkeänä mittarina hankkeessa pidettiin sitä, **onnistutaanko uusien menetelmien avulla suuntamaan keskustelua pois nykyhetkestä ja sen haasteita ja kohti tulevaa**. Sitran rahoittamassa hankkeessa haluttiin nimenomaan paneutua näihin haasteisiin: Miten osallistujat yhtyisivät enemmän yhteiseen keskusteluun ja miten keskustelu siirtyisi tämän hetken huolista kohti toivottavaa tulevaisuutta? Menetelmien avulla keskustelu muuntui tuetuksi dialogiksi.

Jo hyvin yksinkertaiselta tuntuvien apuvälineiden, kuten keskustelukorttien, ottaminen mukaan ja keskustelun muuttuminen tuetuksi dialogiksi on ollut mullistava kokemus. Kun vuonna 2023 tulevaisuustyöpajan keskusteluissa ihmiset usein eivät saaneet kiinni tulevaisuudesta ja jäivät kiinni henkilökohtaiseen, epätoivottuun ja/tai nykyhetkeen, vuonna 2024 kehitettyjen apuvälineiden avulla he ovat voineet ajatella tulevaisuutta jopa 20 vuoden päähän. Työpajojen osallistujat ovat pohtineet isompia yhteiskunnallisia asioita, joita toivovat tai eivät toivo yhteiseen tulevaisuuteen esimerkiksi Suomessa vuonna 2040.

Esimerkki hankkeen aikana syntyneestä menetelmästä: Tulevaisuusseinä

Yksi ilahduttava kokemus hankkeen aikana oli Tampereella sijaitsevan päihdepalveluyksikön vertaisten² vastuunotto tulevaisuustyöstä. Siellä saatiin käyttöön jo hankkeen alkuvaiheessa syntynyt ajatus kumuloitavasta seinästä, johon kertyisi tietoa sitä mukaa kun sen äärelle pysähtyy kävijöitä. Ajatus syntyi yhdessä hanketiimin alkupalavereista. Tällöin haavoittuvassa asemassa olevien ihmisten palveluiden kehittämisessä paljon mukana ollut kehittämis-päällikkö pohti, miten saisimme mukaan ne, joilla ei kärsivällisyyttä pidempiaikaiseen työskentelyyn. Ideasta innostuttiin niin paljon, että sitä kuvaamaan syntyi lausahdus ”klassikko jo syntyessään”, ennen kuin sitä oli edes toteutettu.

Tampereella vertaiset ideoivat yhdessä hanketyöntekijän kanssa Tulevaisuusseinän, jossa hyödynnettiin tarinallisuutta. Tulevaisuusseinä oli yksikön käytävällä kaikkien nähtävillä oleva valtava valkotaulu, johon oli piirretty kuvitteellinen tarina. Tarinan lähtökohdassa 15-vuotias Eeri on juuri päässyt 9. luokalta. Eerillä on diagnosoitu ADHD. Hänellä on takanaan ensimmäinen huumekokeilu. Tästä eteni kaksi janaa kymmenen vuoden päähän. Toisessa lopputuloksena Eerin elämässä asiat ovat huonosti. Osallistujia pyydettiin pohtimaan, mitkä asiat siihen ovat johtaneet. Toinen jana vie kymmenen vuoden päähän siihen, että asiat ovat hyvin. Jälleen osallistujia pyydettiin miettimään, mitkä asiat tähän kehityssuuntaan ovat vaikuttaneet.

Jana jatkui vastaavasti 25-vuotiaasta Eeristä taas kymmenen vuotta eteenpäin, lopputulemana hyvä tai huono tilanne. Etenkin kaksi vertaista huolehtivat taulusta, jututtivat yksikössä kävijöitä aktiivisesti, kannustivat kävijöitä jättämään ajatuksiaan tai toimivat kirjurina heidän puolestaan sekä moderoivat epäasiallisia viestejä pois seinästä. Lopuksi seinään kootut asiat käytiin läpi tulevaisuustyöpajassa, johon osallistui sekä vertaisia että yksikössä kävijöitä.

Ajatus kumuloituvasta seinästä oli nyt kehittynyt Tulevaisuusseinäksi, joka mahdollisti myös niiden osallistumisen, jotka eivät halua tai pysty osallistua tulevaisuustyöpajaan, mutta joilla on sanottavaa tulevaisuudesta.

”Tulevaisuusseinä oli tosi havainnollistava, siihen uskaltaa laittaa omia elämäkokemuksia, kun ei ole se itse, vaan siinä on keksitty henkilö. Se voi helpottaa, kun voi ulkoistaa. Aikajanana 10 vuotta hyvä, että ehtii tervehtyäkin, ja vaikka mitä ehtii tapahtua, antaa laajempaa kuvaa. Porukalle tulee mieleen asioita ja omia mielipiteitä, oli aika paljon ihmisiä, jotka haluaa vaikuttaa muttei tiedä miten”, totesi Tulevaisuusseinää päihdepalveluyksikössä ylläpitänyt vertainen.

2 Tampereen päihdepalveluyksikössä vertaiset toimivat oman elämäntilanteensa, mielenkiintonsa ja kuntoutumisen vaiheensa mukaan erilaisissa matalan kynnyksen työtehtävissä. Tehtävät vaihtelevat yksinkertaisista avustavista tehtävistä esimerkiksi yksikön toiminnan kehittämiseen yhdessä ammattilaisten kanssa.

Millainen kokemus sinulle työntekijänä oli osallistua pajaan asiakkaiden kanssa?

”Hyvä kokemus. Monelle meidän asiakkaallemme käsite tulevaisuus voi merkitä montaa eri asiaa, kuten seuraavaa tuntia, päivää tai sitä, mitä tapahtuu viikonloppuna. Työpajojen avulla pääsimme pohtimaan asiakkaiden kanssa heidän toiveitaan elämälle, mutta myös laajemmassa mittasuhteessa. Työstimme muun muassa sitä, minkälainen on tämänhetkinen Suomi hyvine ja huonoine puolineen sekä minkälainen olisi hyvä tulevaisuuden Suomi vuonna 2030. Itselle aukeni monen asiakkaan kohdalla heidän tapansa ajatella tulevaisuutta sekä monien empatiakyky ja kyky asettua muiden kansalaisten asemaan, kun keskustelimme, minkälainen on hyvä Suomi vuonna 2030. Koin, että sain itselle työkaluja käydä läpi asiakkaiden kanssa jatkossakin tulevaisuutta sekä sitä, minkälaisena he kokevat tämän hetken yhteiskunnan hyvine ja huonoine puolineen.”

Miksi muiden kannattaisi järjestää oma tulevaisuuspaja?

”Monelle ihmiselle on tärkeää tulla kuulluksi omista toiveistaan oman elämän suhteen. Olivat ne sitten seuraavan tunnin toiveita tai sitä, mitä toiveita viikonlopulle on, saatikka sitä, mitä he haluavat tehdä 10 vuoden päästä. Ajattelen, että kaikilla ihmisillä ei ole rohkeutta tai keinoja ilmaista tulevaisuuden haaveitaan oma-aloitteisesti, jolloin he tarvitsevat toisen ihmisen tukea asian esiin tuomiseksi. Työpajat antavat selkeitä keinoja käsitellä aihetta. Käytimme pajoissa luovia keinoja kuten askartelua ja ryhmä- sekä yksilötyöskentelyä.”

Ohjaaja, kehitysvammaisten ja autismikirjon henkilöiden toimintakeskus.

Vain puolessa vuodessa hankkeessa onnistuttiin kehittämään uudenlaisia tapoja, joilla yhä useampi voi olla tulevaisuusajattelun äärellä ja olla luomassa uusia toivottavia tulevaisuuskuvia. Tässä kohtaa vaikuttaa siltä, että **mahdollisuudet ovat rajattomat, kun oikeanlaiset menetelmät tulevaisuusajattelun tueksi löytyvät ja niitä saa kehittää yhdessä lopputuotosta käyttävien ihmisten kanssa.**

Toisena tärkeänä mittarina on työpajoihin osallistuneiden asiakkaiden ja työntekijöiden sekä työpajojen määrä sekä lopputuotoksena syntyneiden menetelmien ja työpajarunkojen käytettävyys.

Hankkeessa saatiin tarpeeksi monta kohderyhmiä edustavaa ihmistä mukaan tulevaisuustyöpajoihin, jotta kehittäminen yhdessä heidän kanssaan todella toteutui. Asiakkaiden lisäksi tärkeää oli pilottihankkeeseen eri tavoin osallistuneiden sote-alan työntekijöiden eli Rinnekotien työntekijöiden määrä. Heidän innokkuutensa ja halunsa lähteä mukaan yllätti hanketyöntekijät totaalisesti. Tuntuikin tärkeältä ja tyydyttävältä saada laajentaa tulevaisuusvaltaa myös ammattilaisille. Heidän on mahdollista kohdata päivittäin heitä, joita ei yleensä kuulla tulevaisuuskeskustelussa. Työntekijöiden tulevaisuusosaaminen voi esimerkiksi antaa työntekijälle työkaluja keskustella asiakkaan kanssa tulevaisuudesta muullakin tavalla kuin vain välittömän palvelun näkökulmasta, kuten siitä, mistä asiakas saisi asunnon.

Hankkeen aikana syntyneiden menetelmien ja työpajarunkojen käytettävyyttä voidaan arvioida paremmin syksyllä 2024, kun Diakonissalaitos järjestää koko konsernin laajuisesti yksiköissään tulevaisuuskeskusteluja ja opas ja menetelmät otetaan käyttöön. Ainakin testityöpajoissa, jotka on järjestetty Kohti ihmisarvoista tulevaisuusvaltaa -hankkeessa asiakkaiden kanssa, menetelmät ovat osoittautuneet hyvin toimiviksi.

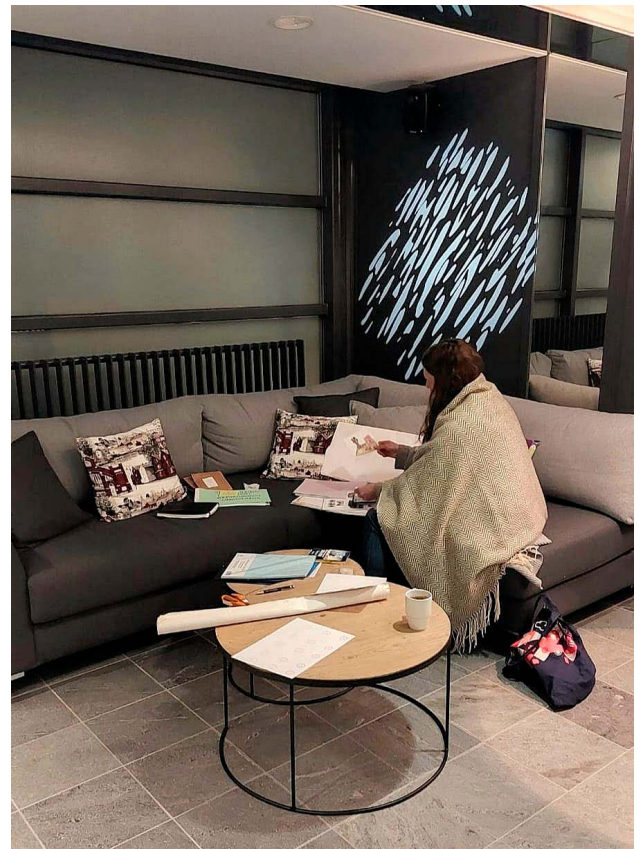
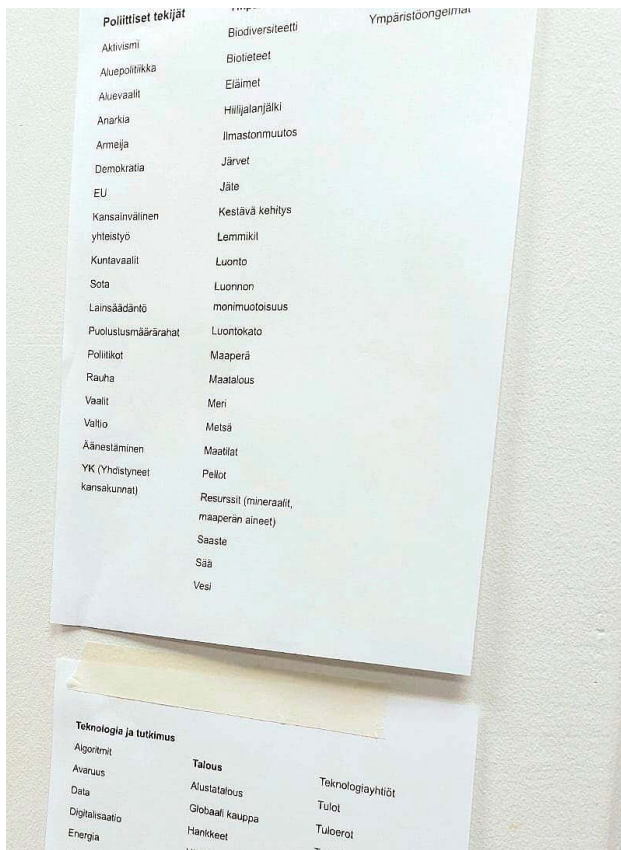
”On puhuttu näistä tulevaisuuspajoista positiivisesti noissa yhteisöissä. Te ootte nähnyt sen 20 ihmistä, jotka oli pajoissa, niin oikeesti tää sanoma on tavoittanut paljon enemmän ihmisiä.”

Tulevaisuustyöpajaan osallistunut nainen, päihdepalvelut.

Keskustelukorttien kehittämisen vaiheet

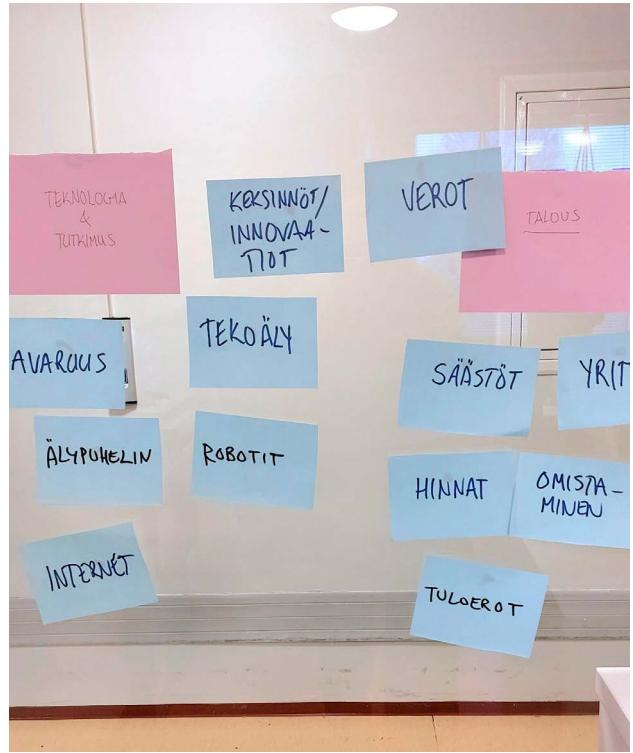
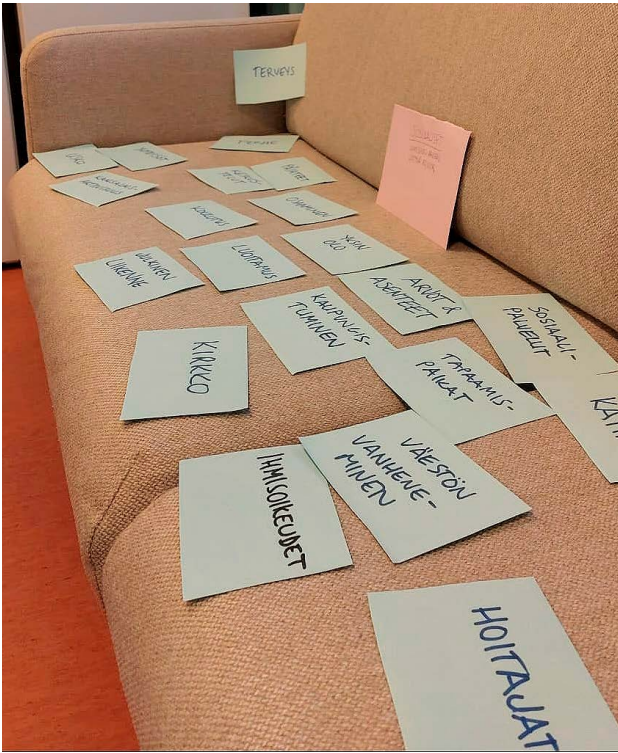
Hankkeen aikana on kehitetty uudet keskustelukortit, joiden avulla tulevaisuustyöpajoissa voidaan keskustella erilaisista tulevaisuuksista. Korttien avulla voidaan keskustella tai työskennellä laajasti koko

yhteiskuntaa koskettavien aiheiden parissa tai rajatusti jostakin tietystä teemasta, esimerkiksi sosiaalisista suhteista. Kortteja on 69 ja ne muodostavat 10 kategoriaa.

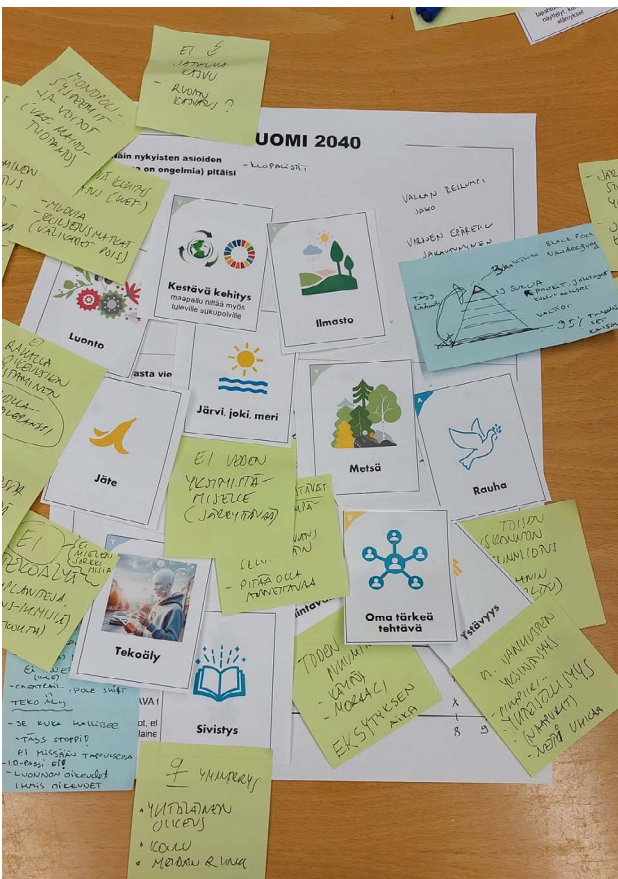

Kuva 1. Hankkeen alkukartoitusvaiheen asiantuntijahaastattelussa nousi esiin, että valmiit vaihtoehdot voisivat tukea asiakkaita keskusteluissa. Myös kehitysvammaisten kanssa työskentelevät asiantuntijat tapasivat työstää valmiita kuva-sanalappuja Papunet-kuvapankin avulla yhteisiin työskentelyhetkiin. Tätä taustaa vasten tulevaisuustyöpajoissa haluttiin kokeilla, toimisivatko valmiiksi valitut sanat keskustelun apuna laajemminkin. Tulevaisuudentutkimuksessa käytettävän PESTE-analyysin eri kategorioita käytettiin ideointipohjana sille, millaisia sanoja osallistujat voisivat valita ajatellessaan toivottavaa tulevaisuutta. Lyhenne PESTE tulee sanoista poliittinen (P=political), taloudellinen (E=economic), sosiaalinen (S=social), tekninen (T=technical) ja ekologinen (E=ecological). Lisäksi sanalistoihin valittiin sanoja Ilmiöaseman loppuraportista, joita nousi esille eri osallistujaryhmien keskustelujen analyysissa ja tuloksissa.

Kuva 2. Kati Oulussa hotellissa kello 20 tekemässä käsin yksittäisiä, isompia keskustelukortteja sanalistojen sanoista seuraavaan aamupäivän työpajaan vammaisten yksikössä. Ajatus oli, että sanalista ei ole käyttökelpoinen yksikössä, jossa voi olla esimerkiksi näkemisen haasteita.

Kuvat 3 ja 4. Keskustelukortit tosioimissa neurologisesti vammautuneille tai neurologista sairautta sairastaville henkilöille tarkoitetussa asumisyksikössä. Keskustelukortit ovat tässä vaiheessa vielä sanakortteja. Ne on aseteltu ympäri työpajan tilaa, tässä tapauksessa kahvihuonetta. Näin osallistujat voivat liikkua tilassa ja tutkia kortteja omaan tahtiinsa. Kortit on aseteltu kategorioitain lukemisen helpottamiseksi.

Kuva 5. Kortteihin otettiin mukaan kuva. Kun hanketyöntekijä alkoi tehdä kortteja tietokoneella enemmän korttimuotoon, hän lisäsi niihin samalla kuvan. Tällä haluttiin huomioida monikaistaisuutta eli erilaiset hahmottamisen tavat, esteettömyys ja saavutettavuus. Samasta syystä hanketyöntekijä arvioi, että on tärkeää, että kortissa oleva sana on mahdollisimman selkeä ja lyhyt, mieluiten taivuttamattomassa muodossa. Nyt mukana oli useita eri kategorioita (kuten luonto, arvot, teknologia tai politiikka). Katgoria oli merkitty korttiin vasempaan yläreunaan, esimerkiksi Y (ympäristö). Merkinnät helpottivat ohjaajan työtä, kun hän kävi kortteja läpi osallistujien kanssa. Samoin korttien kategorisointi helpotti työpajaan osallistuvia henkilöitä hahmottamaan, minkä aihepiirin sanoja hän tutkailee. Korttien kategorisointi helpotti myös työpajan valmistelutyötä, kun kortit pystyttiin jakamaan omiin kategorioihinsa nopeasti.

YMPÄRISTÖ JA MAAPALLO 1

SOSIAALISET ASIAT 6

Kuva 6. Esimerkkejä valmiista korteista. Kuvittaja Sanna Mander kuvitti keskustelukortit. Lopullisiksi korteiksi valittiin 69 korttia 10 eri kategoriasta. Lopullisessa versiossa kategorioita ovat: Ympäristö ja maapallo, Tieto, Sosiaaliset asiat, Arvot ja mielipiteet, Ihmiset ja suhteet, Teknologia, Poliittikka ja päätökset, Talous, Laki ja järjestys sekä Kulttuuri ja vapaa-aika.

Keskeiset opit tulevaisuus-työpajojen järjestäjälle

Ei ole liioiteltua sanoa, että hankkeen aikana opittiin päivittäin uusia huomioitavia asioita ja tekemisen tapoja.

Sana, joka toistui uudestaan ja uudestaan oli yksilöllisyys. Rinnekotien työntekijät antoivat erinomaisia vinkkejä siitä, millainen työpaja voisi sopia juuri heidän yksikkönsä asiakkaille. Ja aina puhe loppui toteamukseen: kaikki ovat yksilöitä ja niinpä jokaiselle sopii yksilölliset ratkaisut. Hankkeen aikana ei ollut tarkoituksenmukaista luoda jokaisen yksittäisen osallistujan tarpeita vastaavia menetelmiä. Yksilöllisyyttä otettiin huomioon niin hyvin kuin mahdollista. Hankkeessa onnistuttiin kehittämään menetelmiä, jotka sopivat mahdollisimman monelle.

”Tulevaisuustyöpajaan osallistuminen tuo esille kommunikaation tuen tarpeita ja esimerkiksi kommunikaatiolaitteiden/-kansioiden sanastojen rajoittuneisuutta.”

Tulevaisuustyöpajaan osallistunut työntekijä

”Tulevaisuustyöpajaan osallistuminen aikaan saa ajatusten suuntaamisen kohti toivottua tulevaisuutta, alitajuisesti mahdollisesti auttaa tekemään oikeita valintoja arjessa.”

Tulevaisuustyöpajaan osallistunut työntekijä

”Madaltaa henkilökunnan ja asiakkaiden välistä raja-aitaa. Tekee asiakkaiden piilevän potentiaalin näkyväksi.”

Tulevaisuustyöpajaan osallistunut työntekijä.

Toiminnallisuus ja konkreettisuus sopii monenlaisille osallistujille

Yksi kantava voima läpi tulevaisuustyöpajojen oli konkreettisuus. Hankkeen aikana pyrittiin huomiomaan esimerkiksi osallistujien mahdolliset neuropsykiatriset (erityis)piirteet, päihtymystila, keskittymis-, muisti- ja kielivaikkeudet, sekä neuroepätyypilliset henkilöt ja henkilöt, jotka kommunikoi muuten kuin puhumalla. Työpajoissa työskenneltiin monin eri tavoin. Työpajoja pyrittiin selittämään auki koko työskentelyn ajan. Ohjaaja esimerkiksi kirjoitti osallistujien ajatuksia koko ajan isolle luentolehtiölle tai tarralapuille kaikkien nähtäville.

Tulevaisuustyöpajoissa käytettiin paljon konkretiaa, kuten fyysisiä esineitä – jotakin, minkä saattoi ottaa käteensä ja näyttää muille. Virittelytehtävänä oli esimerkiksi aidon postikortin tai pienen esineen valinta useiden vaihtoehtojen joukosta.

Eryteisesti joissakin kehitysvammaisten asumisyksiköissä käytettiin menetelmänä askartelua. Alukartoitusvaiheessa oli kerrottu, että askartelu on monelle mieluisa tapa toimia ryhmässä. Joissakin työpajoissa askarrettiin esimerkiksi Tulevaisuuskuikka tai Ei-toivotun tulevaisuuden taulu. Askartelu oli hyvä tapa tehdä ajatuksia visuaaliksi. Lisäksi jokainen sai ottaa oman työn mukaansa työpajan jälkeen. Joissakin yksikössä yhteiset askartelutyöt jätettiin yksikön seinälle esille ja niihin palattiin myöhemmin uudestaan.

Muutamissa tulevaisuustyöpajoissa testattiin myös tulevaisuuskeskustelua ilman erityisiä apuvälineitä tai esineitä eli Ilmiöaseman oppaan menetelmää, tulevaisuusdialogia. Ohjaaja kysyi osallistujilta Ilmiöaseman oppaasta valitun kysymyksen: ”Millaista olisi hyvä arki tulevaisuudessa mielestänne? Mitä siihen kuuluisi?” Keskustelu lähti usein hankalasti liikkeelle. Moni ei sanonut mitään ja osa vastasi yksittäisiä sanoja tai lauseita. Tämä vahvisti ennako-oletusta, että tyhjää on vaikea alkaa tuottamaan ajatuksia. Valintavaihtoehtojen, kuten keskustelukorttien, tarjoaminen voi auttaa.

Konkreettisuuteen liittyy myös se, että osallistujan oma ajatus kirjoitetaan esille. Tämä voi olla osallistujalle muutenkin arvokas kokemus: ”minun sanomiseni on ylös kirjoittamisen arvoinen.”

“Olen huomannut täällä, että on vaikea lähteä tuottamaan, jos annetaan joku pieni ajatus ja tästä pitäisi lähteä miettimään, että mitä sinulle tästä lähtee? Mutta näissä korteissa on kuvia ja sanat ja niitä on avattu, jo sekin herättää ihan eri tavalla. Ja kun sait itse valita. Se oli tosi kiva, kun sai valita itselle tärkeitä juttuja ja sitten jaettiin yhdessä, että mikä siinä on ajatus siinä takana. Tykkäsin tosi paljon siitä keskustelusta. Se oli niin kuin sellaista yhteistä keskustelua. Meillä ei varmaan toimi sellainen, että ringissä istutaan ja jutellaan, vaan sekin oli kiva, kun oli pieniä juttuja, että ensin oli tällainen tehtävä ja sitten tällainen tehtävä. Jos ihmisen on vaikea keskittyä, on hyvä, että on monta pientä tehtävää, vaikka se iso asia onkin siellä takana. Pystyy fokuisoimaan.”

Asunto ensin -palvelun yksikönjohtaja.

“Paras asia, jäi tosi hyvin mieleen, kun oli niitä kortteja (keskustelukortteja), se oli tosi hyvä koska ne aihealueet oli tosi laajat, mitä kaikkia kortteja oli. Moni ei osaa sanoittaa asioita, kun on sekaisin, oheiskäyttöä tai liian iso annos ollut korvaushoidossa. Ne ei osaa itse sanoittaa, niin niiden korttien avulla pystyi.”

Päihdepalveluyksikön asiakas.

Työpajojen rakenne ei ole yhdentekevä – aloita henkilökohtaisesta

Tulevaisuustyöpaja kannattaa aloittaa henkilökohtaisesta kokemuksesta. Työpajakertojen karttuessa huomattiin, miten merkittävä vaikutus on sillä, että työpajan alussa osallistuja miettii ensin itseään tulevaisuudessa. Työpaja aloitettiin virittelytehtävällä, jossa osallistujia pyydettiin miettimään omaa elämää viiden tai kymmenen vuoden päähän. Sen jälkeen voitiin lähteä ajatuksissa vähän kauemmaksi, kohti yhteistä tulevaisuutta.

Työpajoissa vahvistui myös käsitys siitä, että joidenkin osallistujaryhmien kanssa on hyödyllistä ensin purkaa tämän hetken huolia ja epäkohtia. Näin ihmiset saavat jakaa ajatuksiaan korjattavista asioista, ennen kuin alkavat kuvitella toivottavia tulevaisuuksia. Hyppääminen suoraan toivottaviin tulevaisuuksiin ei ole uskottavaa. Jos hyvin haastavassa elämäntilanteessa olevaa ihmistä pyydetään kuvittelemaan toivottavia asioita ja parempaa tulevaisuutta, osallistuja voi kokea, että hänen elämäntilanteensa ja siinä olevat mahdolliset haasteet ohitetaan.

Toimijuus voi vahvistua – mieti mitä pajan jälkeen tapahtuu

Tämä hanke vahvisti myös havaintoa siitä, että tulevaisuustyöpajoja arvostetaan. Usein kokemus on se, että tulevaisuustyöpajoissa ollaan jonkin arvokkaan asian äärellä. Ihmiset ovat saaneet paikan, jossa jakaa ja kuulla ajatuksia tulevaisuudesta. Palautetapaamisissa kuultiin osallistujissa herännyttä intoa ja halua jatkaa keskustelua toivottavista tulevaisuuksista. Jotkut osallistujat esimerkiksi toivoivat, että seuraavaksi voitaisiin järjestää tulevaisuustyöpaja, jossa olisi mukana päättäjiä, tai että tulevaisuustyöpajassa esiin nousseita paikkakunnan asioita vietäisiin suoraan tahoille, jotka niitä käsittelevät.

Hanke vahvisti jo aiemmassa Ilmiöasema-pilotissa tehtyä havaintoa: osallistujille on hyvin tärkeää kuulla, mitä hankkeen jälkeen on tapahtunut. Tähän hankkeeseen on pyritty vastaamaan mahdollisimman hyvin käymällä palautekeskustelu kaikkien halukkaiden osallistuneiden yksiköiden kanssa. Lisäksi kaikki työpajoihin osallistuneet on kutsuttu kuulemaan hankkeen loppuwebinaaria. Hankkeeseen osallistuneet asiakkaat saavat myös diplomin kiitoksena arvokkaasta panoksestaan auttaessaan uudenlaisten menetelmien kehittämistyössä.

Ohjaajan ennako-odotukset ja tapa ohjata – “Kiitos kun te puhuitte meille kuin ihmisille.”

Ohjaajan on hyvä pohtia tulevaisuustyöpajaa suunnitellessaan, onko hän mahdollisesti rajaamassa aiheetta tai tekemisen muotoja etukäteen sen vuoksi, että on epävarma osallistujien kyvystä tai motivaatiosta keskustella tulevaisuuksista tai yhteiskunnallisista ilmiöistä. Samoin tulevaisuustyöpajassa rohkaistaan osallistujia osallistumaan haluamallaan tavalla – esimerkiksi keskustelukortin valitseminen on jo osallisuutta, vaikka ei haluaisi sen tarkemmin jakaa ajatuksiaan. Kaikki osallistumisen tavat ovat tärkeitä.

Ohjaajan puheen on tärkeää olla selkeää ja kuuluvaa. Saavutettava kieli on yksi ulottuvuus työpajoissa: puhutussa kielessä on jokaiselle tuttuja asioita, joihin tarttua. Viestinnässä on myös paljon muita elementtejä, kuten kunnioitus ja tunteiden huomioon ottaminen. “Kiitos kun te puhuitte meille kuin ihmisille”, eräs osallistuja totesi työpajan jälkeen. Jokainen osallistuja kohdataan tasavertaisesti.

Mitä seuraavaksi?

Hankkeen aikana havaittiin muutamia asioita, joihin voi tulevaisuudessa tarttua

Tulevaisuuksien kuvittelun vaikeus nousi esille sekä sotealan työntekijöiden että työpajoihin osallistuneiden asiakkaiden parissa. Emme ehtineet hankkeen aikana kehittää mielikuvittelun menetelmää, jota olisi voinut käyttää monien eri kohderyhmien kanssa osana tulevaisuustyöpajaan virittelyä. Hankkeessa kokeiltiin erilaisia virittelyn menetelmiä ohjatusta mielikuvittelusta virittelevään videoon ja aikajanaan, mutta aihe on niin laaja, että siihen ei ehditty puolen vuoden pilotissa tarttua.

Toinen kiinnostava haaste nousi esiin päihdepalveluiden puolella. Tuolloin yksikön päihdelääkäri kertoi, että vaikeimmissa asemassa olevat ovat heitä, jotka ovat esimerkiksi paikalle tullessaan väkivaltaisia ja haistattelevat eikä heitä oikein tavoita missään. Nämä henkilöt pystyvät olemaan paikalla ehkä vain 10 minuuttia. Miten heidät saisi osallistumaan?

Kysymys oli silmiä avaava hoksaushetki. Yhden yksikönkin sisällä voi toistua samantyyppinen ulos-sulkemisen rakenne kuin isommassa mittakaavassa jossain muualla, esimerkiksi palveluissa tai yhteiskunnassa. Myös työntekijät saattavat jopa tahtomattaan rajoittaa asiakkaiden osallistumista. Eräs työntekijä havahtui siihen, että hän myös valitsee työpajoihin niitä henkilöitä, joiden ajattelee olevan meille työpajaa ohjaaville helpoimpia työskentelykavereita. Valitsemalla näin suljetaan tietyt ihmiset ulos. Oivallus oli arvokas hanketyöntekijöille ja työntekijälle itselleen.

Tässä hankkeessa työskenneltiin ihmisten kanssa, jotka osallistuivat tulevaisuuskeskusteluun pääosin ensimmäistä kertaa ja nytkin useimmiten vain kertaluonteisesti. Tulevaisuuksista ja nyky-yhteiskunnan haasteista käyty ohjattu keskustelu saattoi olla osallistujille siis jotain aivan uutta. Jo virittäytyminen tulevaisuusajattelun äärelle oli suuri askel, ja monille olikin helpointa keskustella tulevaisuuksista vielä nykyhetken haasteiden kautta. Yksi seuraava, joskin haastavampi, askel voisi olla esimerkiksi yhteiskunnan muutoksen ja muutosvoimien liittäminen keskusteluun. Tämä auttaisi täsmentämään ja rikastamaan toivottujen tulevaisuuksien kuvailua. Joissakin kokeilevissa tulevaisuustyöpajoissa tämän hankkeen aikana oli mahdollista havaita, että osallistujilla olisi kiinnostusta ja valmiuksia pohtia myös asioiden vaikutuksia toivottuihin tulevaisuuksiin. Vaikutusten pohtimisen lisääminen tulevaisuustyöpajoihin voisi olla tulevaisuusvallan laajentamisen ja toimijuuden kehittämisen näkökulmasta myös yksi tärkeä seuraava askel.

Miksi kaikkien toimijoiden kannattaa aloittaa tulevaisuuskeskustelut?

Me Diakonissalaitoksella ajattelemme, että meillä on mahdollisuus ja vastuu laajentaa tulevaisuusvaltaa niiden ihmisten luokse, joita kohtaamme toiminnossamme ja palveluissamme päivittäin. Käytännössä tämä tarkoittaa, että luomme tiloja ja tapoja kuulla ihmisiä, jotka tähän asti on jätetty yhteiskunnassamme usein hiljaisiksi. Menemme ihmisten luokse paikkaan, jossa he muutenkin viettävät aikaansa ja joka on heille tuttu. Käytämme menetelmiä, joiden avulla voidaan huomioida monenlaiset osallistumisen tavat. Keräämme ylös keskustelut ja lopputuotokset, joita ihmiset tulevaisuuspajoissa saavat aikaan. Analysoimme, raportoimme ja teemme vaikuttamistyötä näiden keskustelujen ja lopputuotosten avulla.

Vaikuttamistyötä olemme tehneet Sitran rahoittamassa Kohti ihmisarvoista tulevaisuusvaltaa -hankkeessa sekä Diakonissalaitoksen omassa Ilmiöasema-pilotissamme, esimerkiksi viestimällä monikanavaisesti tulevaisuuspajoissa esiin nousseista asioista. Olemme tavanneet eri asemissa olevia valtion työntekijöitä ja virkahenkilöitä ja vieneet tiedoksi keskusteluista nousseita signaaleita ja ilmiöitä. Olemme olleet yhteydessä mediaan ja jakaneet heille tiedoksi asioita, joita tulevaisuuspajoissa on noussut esiin.

Omassa organisaatiossamme olemme käyttäneet tulevaisuuspajoissa esiin nousseita asioita toimintojemme ja palveluidemme kehittämisessä. Tai olemme tarttuneet keskusteluissa esiin tulleisiin ilmiöihin ja signaaleihin kokonaan uusilla hankeavauksilla.

Tulevaisuuskeskustelujen menetelmiä hyödynnetään aineistonkeruun lisäksi yksiköissä arjen toiminnassa. Etenkin sosiaali- ja terveystieteiden puolella olemme kuulleet, että osa menetelmistä jää käyttöön muuhunkin arkeen. Niiden avulla on löydetty uusia keinoja keskustella muutoksesta ja asiakkaan tai kävijän tulevaisuudesta. Työntekijät ovat löytäneet uudenlaisia tapoja keskustella asioista, joihin aiemmin ei ole heidän kertomansa mukaan ollut välineitä. Yksiköt voivat myös jatkojalostaa tulevaisuustyöpajojen keskusteluja omaan käyttöönsä: esimerkiksi niin, että asumisyksikössä järjestetään jatkossakin kerran kuussa yhteisökokouksen osana lyhyt tulevaisuuskeskustelu, jossa on tilaa haaveilla.

Vaikka ette voisi kerätä dataa tai tehdä vaikuttamistyötä, tulevaisuustyöpajojen järjestäminen kannatta silti. Tulevaisuuspajoihin osallistuneet asiakkaat sekä työntekijät ovat kokeneet keskustelut hyvin merkityksellisinä. Ne ovat olleet monelle ensimmäinen kerta, kun tulevaisuuksien ajattelun äärelle on pysähdetty. Niissä on voinut purkaa tämän hetken muutoksiin liittyviä huolia ja pelkoja. Pajoissa on herätty toiveikkuuteen, kun yhdessä on voitu rakentaa toivottavampia tulevaisuuskuvia. Kipinä tulevaisuusajatteluun ja toimijuuteen on syttynyt. Ja ennen kaikkea - tulevaisuuksien ajattelu on hyvin innostavaa ja tulevaisuuspajoissa on kivaa!

Vinkkejä organisaation datankeruuseen löytyy osana hanketta julkaistusta oppaasta.

Diakonissalaitos jatkaa tulevaisuusvallan laajentamistyötään

Ilmiöasematyö eli tulevaisuustyö haavoittuvassa asemassa olevien tulevaisuusajattelun ja -vallan vahvistamiseksi on toistaiseksi osa Diakonissalaitoksen pysyvää toimintaa.

Diakonissalaitoksen Ilmiöasematoiminta haastaa kunkin vuoden lopussa kaikkia Diakonissalaitoksen konsernin yksiköitä ja toimintoja järjestämään tulevaisuuskeskusteluja ja -työpajoja. Esille nousseita ilmiöitä käytetään Diakonissalaitoksen omien toimintojen ja palveluiden kehittämiseksi, uusissa hankeavauksissa, vaikuttamistyössä ja yhteiskunnallista muutosta tai poliittista päätöksentekoa ajavassa työssä. Keskusteluista tehdään julkinen raportti.

Tulevaisuustyö haavoittuvassa asemassa olevien parissa on Diakonissalaitoksen asiantuntijoiden, Ilmiöasema-pilotin osatoteuttaja muutostoimisto Ellun Kanojen sekä Sitran selvitysten mukaan kohde-ryhmänsä vuoksi hyvin ainutlaatuista sekä Suomessa että kansainvälisesti. Diakonissalaitos näkee monia kansallisia ja kansainvälisiä mahdollisuuksia siinä,

miten se voisi laajentaa myös muiden toimijoiden tulevaisuusosaamista esimerkiksi kouluttamisen ja verkostoitumisen avulla.

Hankkeen puolesta haluamme kiittää joka ikistä teistä, jotka olette olleet mukanaamme kehittämässä tapoja, jotta yhä useampi voisi olla osallisena yhteistä tulevaisuuttamme koskevassa keskustelussa. Muistamme jokaisen työpajan ja niissä käytyt innostavat, yllättävät ja liikuttavat keskustelut. Kiitos Sitralle luottamuksesta ja erinomaisesta yhteistyöstä.

Kiitos sinulle, joka olet lukenut tämän raportin ja joka olet toivottavasti lähdessä laajentamaan tulevaisuusvaltaa.

Terveisin Kohti ihmisarvoista tulevaisuusvaltaa -hankkeen tiimi sekä Diakonissalaitoksen puolesta

Maiju Lehto, Kati Lehtiö ja Nadja Delcos

Rohkeasti ihmisarvon puolesta

Diakonissa-
laitos

Alppikatu 2, 00530 Helsinki · www.hdl.fi